

BÜRKÜT

Türk Dünyası Dergisi

BÜRKÜT

Journal of Turkish World

www.burkutdergisi.com

Araştırma Makalesi

Makale Geliş Tarihi: 06.05.2026

Makale Kabul Tarihi: 20.05.2026

Karta, R. ve Topçulu, S. (2026). Iğdır / Tuzluca'da çorap dokuma sanatı. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 5(1), 35-45.
<https://doi.org/10.....>

İĞDIR / TUZLUCA'DA ÇORAP DOKUMA SANATI

Öğr. Gör. Rabia KARTA

Iğdır Üniversitesi rabia.karta@igdir.edu.tr ORCID

Öğr. Gör. Suna TOPÇULU

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi stopculu@agri.edu.tr ORCID

Öz

Tarihsel süreç içerisinde çorap dokuma sanatı, farklı kültürlerde gelişen estetik anlayışlar doğrultusunda biçimlenmiş ve insanoğlunun temel giysi unsurlarından biri olmuştur. Buna rağmen, dokuma sanatları arasında nispeten az incelenen alanlardan biridir. Kökeni MÖ dönemlere kadar uzanan çorap dokumacılığı, ilk örneklerinden itibaren Türk dokuma kültürü içerisinde önemli bir yer edinmiştir. Orta Asya bozkır kültüründe yaşayan Türk topluluklarının temel giyim unsurlarından biri olan çorap, farklı boy ve kavimler aracılığıyla Anadolu'ya taşınmış; burada gelişerek her bölgede kendine özgü motif ve nakışlarla zenginleşmiştir. Anadolu'nun çeşitli illerinde görülen çorap dokuma örnekleri, yöresel kültürel birikim ve estetik anlayışın yansıması niteliğindedir. Çalışmada ele alınan Tuzluca ilçesi, Doğu Anadolu'da Erzurum-Kars güzergâhı üzerinde yer alan ve Iğdır iline bağlı bir yerleşim merkezidir. Araştırma kapsamında Tuzluca yöresine ait 10 adet el örgüsü yün çorap incelenmiştir. Dokumalarda kullanılan motifler, renkler ve renk tonları analiz edilmiş; motif çizimleri hazırlanarak çalışmaya eklenmiştir. Elde edilen örnekler üzerinden, geçmişten günümüze dokuma çoraplarda görülen nakış ve süsleme özellikleri değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Iğdır, Tuzluca, çorap dokuma, motif.

TRADITIONAL SOCK WEAVING IN TUZLUCA / IĞDIR

Abstract

Throughout history, the art of sock knitting has been shaped by the evolving aesthetic perceptions of different cultures and has constituted one of the fundamental elements of human clothing. Despite its significance, it remains a relatively understudied field within textile arts. The tradition of sock knitting, whose origins date back to the pre-Christian era, has held an important place in Turkish weaving culture since its earliest examples. Socks, regarded as an essential garment among Turkic communities living within the Central Asian steppe culture, were carried to Anatolia through various tribes and clans, where they evolved and became enriched with region-specific motifs and decorative patterns. Sock-knitting examples found across various regions of Anatolia reflect the local cultural accumulation and

Bürküt Türk Dünyası Dergisi, 5(1), 2026, 35-45, TÜRKİYE

aesthetic understanding of their communities. The present study focuses on the district of Tuzluca, located in Eastern Anatolia on the Erzurum–Kars route and administratively connected to the province of Iğdır. Within the scope of the research, ten hand-knitted wool socks belonging to the Tuzluca region were examined. The motifs, colours, and tonal variations used in the textiles were analysed, and motif drawings were prepared and included in the study. Through these examples, the embroidery and ornamental characteristics observed in knitted socks from past to present were evaluated.

Keywords: Iğdır, Tuzluca, sock knitting, pattern.

Ø. Giriş

İnsanoğlu var olduğu günden beri yeme-içme gibi insani ihtiyaçlarının yanı sıra örtünmek üzere birtakım arayışlara girmiştir. Hayatını idame ettirebilmesi için hayvanların etinden sütünden ve derisinden faydalanan insan yine aynı hayvanların kürklerinden ve yünlerinden giyinmek için kıyafet barınmak için çadır yapmışlardır.

Günümüzde kullanılan çorap, ayağa geçirilen bilek baldır ya da diz boyuna kadar çıkarılan soğuktan korumak ve giyilen örgü giyecekler arasındadır. Hemen hemen her toplumda kendine yer edinmiştir. Anadolu Türk örgü sanatının temellerini oluşturan çorap dokumaların kökleri çok eskiye dayanmaktadır. 2. Pazırık kurganından çıkarılan Hun giyiminden örnekler arasında yer alan üzeri nakışlı keçe çoraplarla Milattan öncelere (Diyarbakirli, 1972, s. 116) kadar uzanan Anadolu Türk Örgü sanatının ve çoraplarının 19. yüzyıldan önceki varlığına çeşitli kaynaklar tanıklık etmektedir (Barışta, 1986, s. 869). Bu kaynaklar şüphesiz ki yöreden yöreye değişkenlik göstermesi ile birlikte bazen statü göstergesi bazen yöresel kod bazen de sosyal ve dini özellikler taşıması açısından son derece önemlidir. Bu özellikler, çorap örme sanatının inanç ve yöresel kültürel özellikler açısından son derece önemli olduğunu göstermektedir (Çolak ve Çolak, 2020, s. 236). Anadolu çoraplarında kullanılan malzeme, yün iplikler, motif zenginliği bakımından yöre insanın kültürünü yansıtmaktadır. Bu kültürel anlatım kadın, erkek ve çocuk çorabında ayrı ayrı olduğu gibi genç kız, genç erkek, nişanlı, asker, dul, yaşlı çorabında da değişiklik gösterir (Taner, 1983, s. 12). Çünkü çoraplar günlük giyilen çoraplar, damatlık çorapları, çeyiz çorapları, tören çorapları, çocuk çorapları, genç kız çorapları, kadın çorapları ve erkekler için dokunan çoraplar gibi birçok kategoriye ayrılmaktadır. Dokuma çeşitliliğinden dolayı çorapların üzerine işlenen nakışlarda da farklılıklar arz etmektedir. Süsleme ve desenlemede ise düz, desenli, ajurlu ve renkli desenli temel örgü işlemleri uygulanır (Akpınarlı, 1995). Kenan Özbel, ayağa giyilen gruptaki çoraplar ile ilgili Anadolu çorapları renk, motif ve malzeme bakımından her bölgede kendine göre ayrı bir karakter gösterir, diye yazmıştır (Özbel, IX, [t.y]).

Örücülük sanatı ince ya da kalın bükümlü, pamuk, yün, ipek, keten ve sentetik ipliklerin iğne, mekik, şiş, tığ gibi basit araçlarla ve el yardımı ile oluşturulan ilmeklerin veya düğümlerin bir araya getirilmesi sonucu elde edilen ürünlerdir (Akpınarlı, 2022, s. 18). Çorapların nakış ve renk tercihleri, kimin için üretildiğine bağlı olarak değişmekte; bu durum, toplumsal kimlik ve kültürel sembolizm açısından anlam taşımaktadır (Er Cengiz, 2021; Gürcüm ve Çifçi, 2017).

Çorap ve patik örmeye iğ, kirman, beş şiş, iki şiş, tek şiş tığ kullanılan başlıca araç gereçlerdir (Karatay ve Oyman, s. 104). Yörede yapılan çorap dokumalar genellikle beş şiş ile dokunmaktadır. Bazı çorap dokumalarında düz dokuma yapıldıktan sonra iğne yardımıyla dokumanın üzerine nakış işlenirken bazı dokumalarda dokuma esnasında renkli yün iplikleriyle nakış yapılmaktadır. Yün çorap dokumada saf yün kullanıldığı gibi bazı dokumalarda orlon iplerin kullanıldığı da görülmektedir.

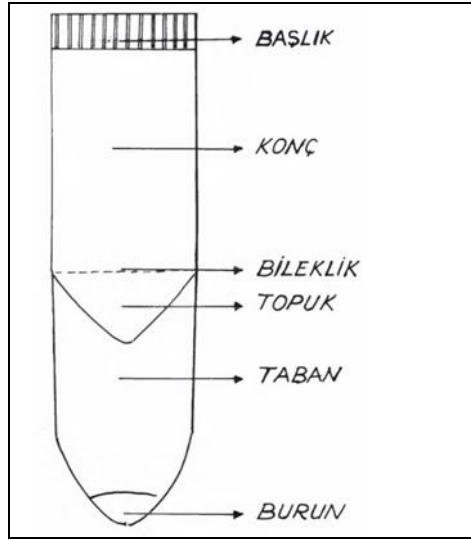

Yün çoraplarda kullanılan desenler, genellikle örgü tekniğiyle oluşturulur. Doku, desenin algısını güçlendirir. Dokumada örgülerin sıklığı veya gevşekliği, desenin netliğini etkileyebilir. Yün, doğal dokusu nedeni ile desenlerin biraz yumuşatılmasını sağlar ve genellikle geometrik motifler gibi keskin çizgilerden daha yumuşak geçişler ortaya çıkar. Yün çoraplarındaki desenler genellikle birbirini tekrarlayan şekillerle oluşturulur. Bu tekrarlama, desenin görsel ağırlığını düzenler ve simetrik bir düzen içinde bir bütünlük sağlar. Bu tür desenler, özellikle geleneksel Türk motiflerinde kültürel semboller veya işaretler olarak anlam taşıyabilir.

Desenin bölümleri genellikle çorap boyunca aynı şekilde tekrar eder. Desenin bitim noktaları (bilek kısmı ve ayak kısmı) çoğu zaman farklı şekilde tasarlanarak, kullanım amacına göre bir fonksiyonellik yaratılır. Çoraplardaki desenler sadece estetik kaygıları değil, aynı zamanda fonksiyonel amaçları da yansıtır. Örmek tekniği ve desenler, sıcak tutmayı artırmak veya rahatlığı sağlamak için kullanılır. Bu açıdan desenler, çorabın yapısal bütünlüğü ile uyumlu şekilde dokuma olmaktadır.

Bu çalışmada Iğdır ili Tuzluca yöresinde tespit edilen 10 adet el örgüsü yün çorap tespiti yapılmış, yün çorapların fotoğrafları çekilmiş, renk analizleri yapılmış, tespit edilen çorap üzerindeki nakışların çizimleri yapılmış, kompozisyon özellikleri incelenerek çalışmaya eklenmiştir.

Görsel 1: Çorabın Kısımları (H. Örçün Barişta)

Resim 1’de verilen şemaya göre yün çoraplar burun, taban, bileklik, topuk, konç ve başlık bölümlerinden oluşmaktadır (Barişta, 1986, s. 866). Yün çorap örme sanatında örme burun bölgesinden ilmek atılarak başlanmaktadır. Başlığa kadar desene uygun örgü teknikleri kullanılarak boru şeklinde örülür ve topuk hizasına geldiğinde farklı renkte bir ip geçirilerek topuk bölgesi belirlenir. Bu noktada çorabın özelliğine uygun olarak arttırma, eksiltme, kapatma gibi biçimlendirme işlemleri de yapılır (Tonus ve Kaynar, 2023, s. 6).

1. Tuzluca Yöresi Çorap Dokuma Sanatı

Iğdır ili Tuzluca ilçesinde anneden kıza miras kalan dokuma sanatı zengin çeşitliliği ile günümüzde halen daha varlığını kırsal bölgelerde korumaktadır. Yöre kadınlarının el emeği göz nuru olan çorap dokuma sanatında farklı tasarımlar görülmektedir. Çorap dokuma sanatında kullanılan her bir nakışın farklı anlamları bulunmaktadır. Dokuma sanatı da bu anlamlar

doğrultusunda hazırlanmaktadır. Tuzluca ilçesinde, yün çorap dokuma sanatında çocuklar için göz, nazar motifli çoraplar, genç kızlar için bereket ve eli belinde motifli çoraplar, kadınlar için bereket motifli çoraplar ve erkekler için koçboynuzu, kurtağzı gibi nakışlı çoraplar dokunmaktadır. Bu nedenle Tuzluca çorap dokuma sanatında, çorap dokuması yapılan kişi doğrultusunda farklı bezeme elemanları yer almıştır.

2. Tuzluca İlçesi El Örgüsü Yün Çorapların Teknik Özellikleri

Anadolu'da bulunan çorap dokuma sanatıyla benzerlik arz eden Tuzluca yöresi yün çorap dokuması, yıkanmış hazırlanmış koyun yünlerinin taranması ve iplik haline getirilmesi ile başlamaktadır. Yün iplerinin renklendirilmesi için mordanlanma yöntemi ile yün iplikler boyanmaktadır. İğdır yün çorapları incelenen örnekler esasa alındığında boyutları ortalama en 10 cm boy 45 cm aralıklarındadır. Yün çoraplarda kullanılan zıt renkler estetik özelliklerinin yanı sıra kültürel özelliklerimi de ön plana çıkarmaktadır.

Tuzluca yöresinde geleneksel yün çoraplarda daha çok, kahverengi, gri siyah, beyaz renkler tercih edilmektedir. Çeşitli renk ve motiflerle süslenen çoraplar yün ve tiftikten örülmektedir. Daha çok kırsal bölgelerde veya soğuk ortamlarda giyilen el örgüsü çorapların tarihi çok eskiye dayanmış olup renk, motif, desen ve iplik olarak kişinin statüsüne göre de şekillenmektedir. Yörede dokunan çorabın malzemesinde doğal yün rengi tercih edilerek beş şişle örülmektedir. Örgü çorap genelde ip ile şişler üzerineilmek atma şeklinde devam edilerek örülmektedir.

2. Tuzluca İlçesi El Örgüsü Yün Çorapların Kompozisyon Özellikleri

Dokuma sanatında yer alan tasarımlar genellikle bağlı oldukları toplumun kültür özelliklerine dayanmaktadır. Türk halı-kilim desenleriyle benzer motif özelliklerini gösteren, yün çorap dokuma sanatında kurt ağzı motifi, pıtrak motifi, akrep motifi, su yolu motifi, hayat ağacı motifi gül bezek motifi, koçbaşı motifi ve muska motifleri gibi bezeme nakışları yer almaktadır. Geleneksel desende, denge, simetri ve sembolizm ön planda tutulmuştur. Yöreden yöreye bazı motiflerin isimlerinde farklılıklar görülmesine rağmen genellikle form ve biçim olarak aynıdır.

Tuzluca ilçesi çorap dokuma sanatında görülen kompozisyon özelliklerinde kullanılan nakışlar çorapların burun ucu olarak tanımlanan uç bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Özellikle genç kızlar, yeni gelinler ve damat çoraplarında nakışlar çorap boyunca devam etmektedir. Bu özelliği ile hem kültürel değerlere vurgu yapılmakta hem de buldukları ortamdaki sosyal statüyü göstermektedir. Yörede dokunan çorapların bazılarının tabanlık bölümlerinde suyolu motifi kullanılmıştır.

3. Tuzluca Yöresi Çorap Dokumalarından Örnekler

İğdır ili Tuzluca ilçesi ve köylerinde yöreye özgü 10 adet yün çorap dokuma örnekleri görseller ve çizimleri ile birlikte çalışmaya eklenmiştir. Anadolu'da yer alan çorap dokuma örnekleriyle benzerlik göstermesine rağmen kullanılan nakışlarında farklılıklar yer almaktadır.

Görsel 2: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Molla Kamer Köyü- Rabia Karta Arşivi)

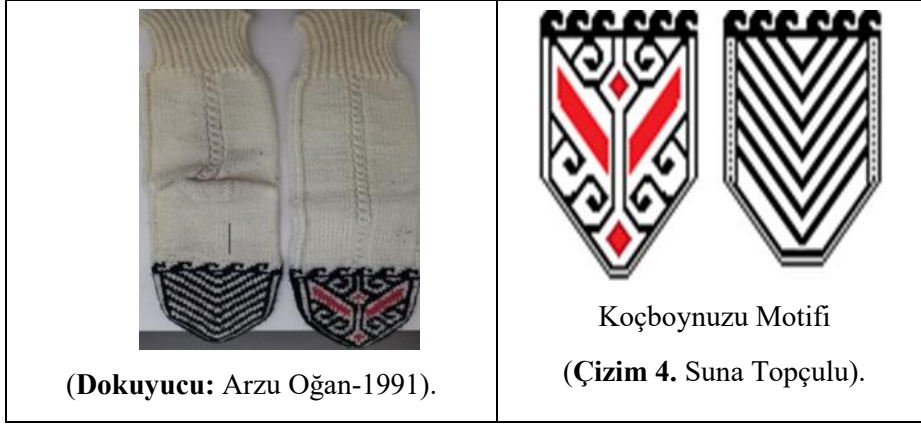
Dokuma Çorabın Tanımı: Yün çorap dokumada siyah, kırmızı, beyaz ve mavi renkler hâkimdir. Dokuma beş şiş tekniği ile dokunmuş olup diz boyundadır. Yün dokuma çorabın, burun kısmında simetrik bir şekilde gelişen karşılıklı koçboynuzu motifi ile kompozisyon yapılmıştır. Zeminde mavi renkte muska motifi karşılıklı vaziyette yer almaktadır. Desenin bitiş noktasında siyah renkten suyolu motifi tasarım sonlanmıştır. Çorabın burun kısmının taban bölümünün yarısına kadar “V” şeklinde siyah renk yardımıyla verev çizgiler bulunmaktadır. Çorabın motif kısmından lastik kısmına kadar tekli burğu örneği ile ikiye ayırırken topuk ve lastik kısmı da aynı teknikte tekli burğu örneği uygulanmıştır. Çorabın lastik kısmı tekli lastik tekniği ile dokunmuştur.

Görsel 3: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Molla Kamer Köyü- Rabia Karta Arşivi)

Dokuma Çorabın Tanımı: Yün çorap dokumada siyah, beyaz, kırmızı ve devetüyü rengi kullanılmıştır. Beş şiş tekniği ile dokunan yün dokuma çorabın burun kısmında sıralı vaziyette üç adet koçboynuzu motifi üst üste gelecek şekilde tasarımı yapılmıştır. Çorabın burun kısmının taban bölümünün yarısına kadar iç içe geçmiş “V” şeklinde verev tekniğiyle yedi koldan oluşan sıralı bir biçimde dizilim yapılmıştır. Dokumanın diğer bölümlerini çevreleyen düz kahverengi renkten dokuma yer alırken, orta bölümünde iki ilmek haroşa örneği ile örülmüş ve sonradan dikilmiş gibi ikiye bölünmüş hissi vermektedir.

Görsel 4: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Yaylacık Köyü- Rabia Karta Arşivi).

Dokuma Çorabın Tanımı: Yün çorap dokumada beyaz renk üzerine siyah ve kırmızı renkler yardımı ile kompozisyon yapılmıştır. Beş şiş tekniği ile dokunan çorapta, koçboynuzu motifi ile süsleme yapılmış, örnek bitiminde ise yan yana kurtizi-kurtağzı motifleriyle süslemesi yapılmış ve dokuma sonlandırılmıştır. Çorabın alt zemin kısmı “V” şeklinde bir birbirini takip eden yedi sıralı dizilim yapılmıştır. Çorabın topuk kısmından başlanılarak konç kısmını ikiye ayıran çift burma örneği uygulanmıştır. Aynı şekilde çorabın ayak kısmından başlanılarak lastik kısmına kadar örülen hatları beyaz ile belirlenen çift burma örneği kombin edilmiştir. Ağırlıklı olarak kırmızı beyaz siyah renkler yoğunluktadır.

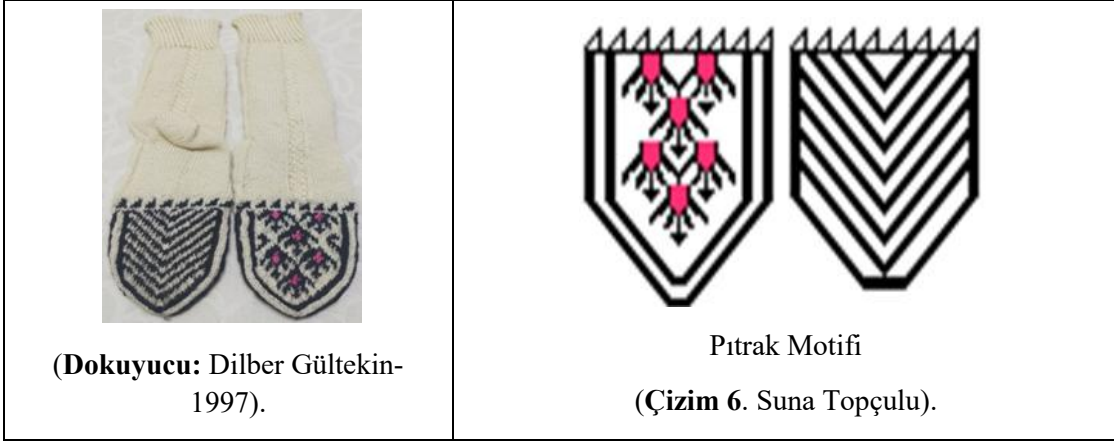
Görsel 5: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Aliköse Köyü- Rabia Karta Arşivi).

Dokuma Çorabın Tanımı: Yün çorap dokumada hâkim renkler beyaz, siyah, sarı ve kırmızıdır. Dokuma beş şiş ile dokunmuştur. Dokuma beş şiş tekniği ile yapılmış olup ana motif olarak burun ucuna konulan sekiz kollu yıldız motifi dikkat çekmektedir. Yıldız motifinin etrafı göz motifi ile doldurulmuştur. Üst ve alt zemininde kullanılan bordür çakıl taşı suyuolu motifi ile çevrelenmiştir. Çorabın ön gövde kısmı motiften başlanılmış olup lastik kısmına kadar balıksırtı örneği uygulanırken çorabın arka kısmı ise topuktan lastik kısmına kadar haroşa örneği ile örülmüştür. Çorabın lastik kısmı ile konç kısmı arasında ajur tekniği uygulanmıştır. Aynı şekilde lastik kısmının orta sıra ajur tekniği uygulanarak katlanılmıştır bu şekilde çorabın lastiğinin üst

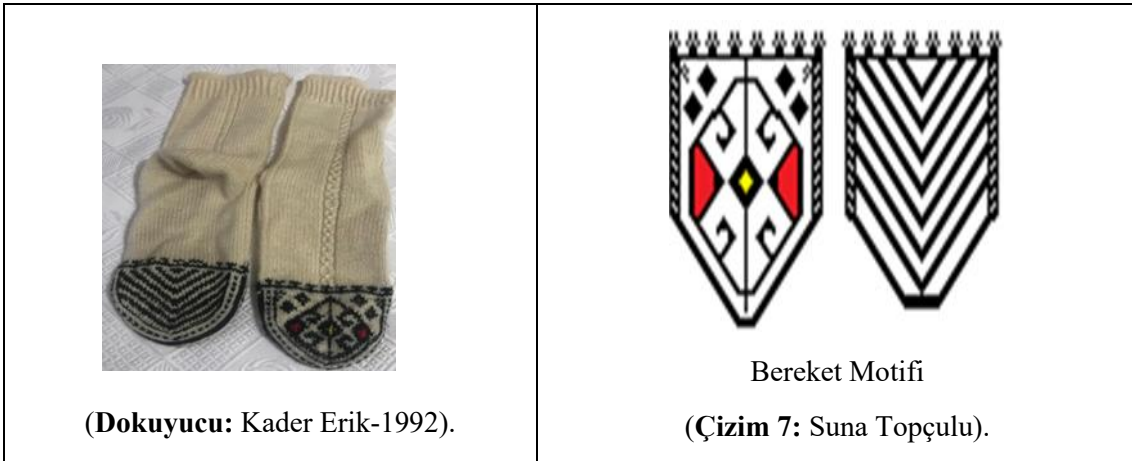
kısmı zikzak şeklini almıştır. Çorabın taban bölümünün yarısına kadar baklava diliminin üst bölgesine ‘‘V’’ şeklinde verev formu baklava dilimine bakar şekilde verilmiştir.

Görsel 6: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Güllüce Köyü- Rabia Karta Arşivi)

Dokuma Çorabın Tanımı: Farklı bir yün çorap örme örneğinde kullanılan renkler siyah, beyaz ve pembe renkler kullanılmıştır. Beş şiş ile dokunmuştur. Örgünün ana motifinin içinde pıtrak motifi beyaz zemin üzerine tekli, ikili, tekli, ikili olmak üzere sistematik bir formda uygulanmıştır. Desenin bitiş noktasında suyolu motifi yan yana sıralanmıştır. Yün çorap dokumanın bordüründe bölümünde herhangi bir bezeme elemanı kullanılmamıştır. Çorabın burun kısmının taban bölümünün yarısına kadar paralel vaziyette verilmiş ‘‘V’’ şeklindeki verev tekniğiyle sekiz koldan oluşan sıralı bir biçimde dizilim yapılmıştır. Örme çorabın desen bölümünden sonraki kısmı düz olarak düşünülmüş, saç örgüsü örneğiyle devam edilerek lastik kısmı tek lastik tekniğiyle bitirilmiştir.

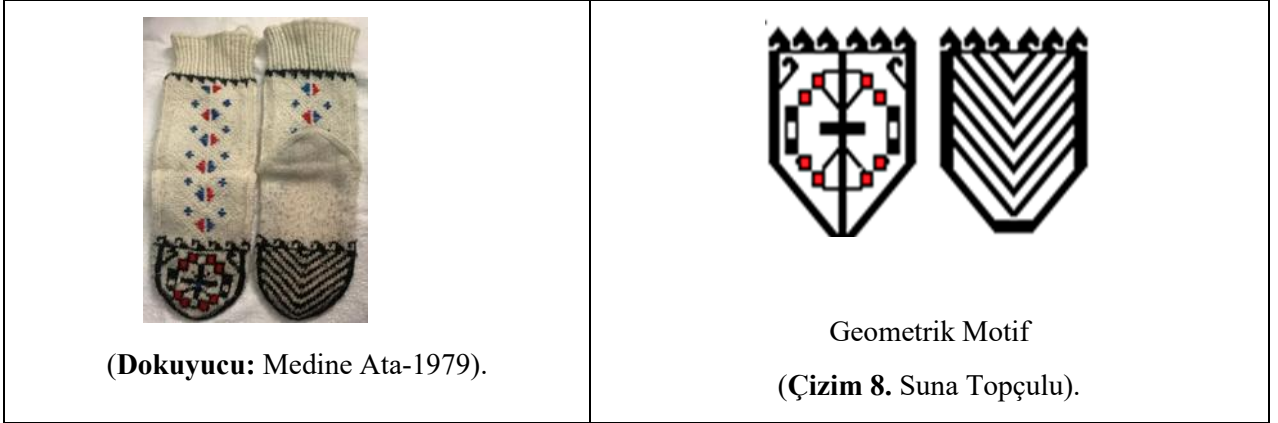
Görsel 7: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Aslanlı Köyü- Rabia Karta Arşivi)

Dokuma Çorabın Tanımı: Yün çorap dokumada siyah, beyaz ve açık kırmızı renkler ön palan çıkmaktadır. Beş şiş ile dokunmuştur. Dokumanın burun kısmında bereket motifi yerleştirilmiştir. Boşluk kısımlarını doldurabilme adına göz motiflerine yer verilmiştir. Bordür parmak ucundan yukarıya doğru çakıl taşı ile bezenmiş üst kısımda ise suyolu motifi ile kompozisyon edilmiştir. Çorabın burun kısmının taban bölümünün yarısına kadar ‘‘V’’ şeklinde verev çizgilere yer verilmiştir. Çorabın motif kısmından lastik kısmına kadar burgu örneği ile

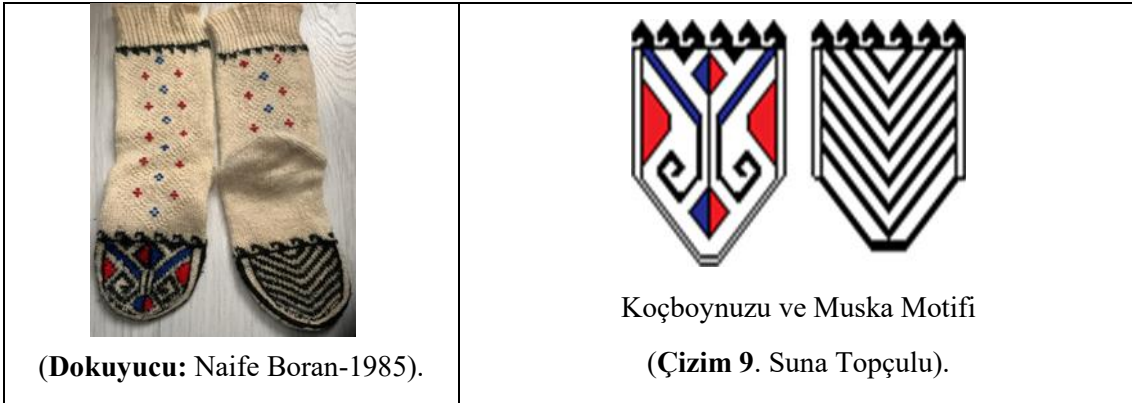
ikiye ayırırken topuk ve lastik kısmında aynı teknikle burğu örneği uygulanmıştır. Çorabın lastik kısmını tekli lastik tekniği ile örülmüştür.

Görsel 8: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Karabulak Köyü- Rabia Karta Arşivi)

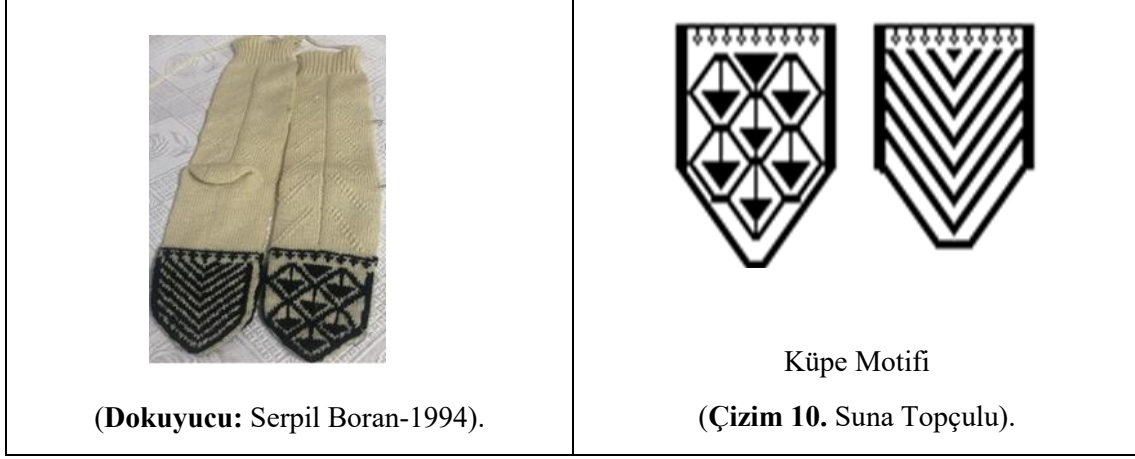
Dokuma Çorabın Tanımı: Çorap dokumada krem rengi, siyah ve kırmızı renkler ön plana çıkmıştır. Çorap dokuma beş şiş ile yapılmıştır. Çorabın burun kısmında kullanılmış olan geometrik şekiller özgün bir kompozisyon olup motifin bitiş kısmı kurtizi-kurtağzı motifiyile tamamlanmıştır. Örme çorabın konç kısmı baklava dilimi içerisine mavi ve kırmızı renkli iplerle dikey yönde sırayla muska ve artı şeklinde motifler ile bezenmiştir. Çorabın taban bölümünün yarısına kadar birbirini takip eden "V" şeklinde birbirine paralel verev çizgiler oluşturulmuştur.

Görsel 9: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Tuzluca / Merkez- Rabia Karta Arşivi)

Dokuma Çorabın Tanımı: Dokuma çorapta hâkim renkler krem rengi, siyah ve kırmızıdır. Beş şiş ile dokuma yapılmıştır. Örme çorap koçboynuzu motifinin çevresinde muska motifi yer almıştır. Örnek bitiminde ise kurtağzı-kurtizi motifiyile süslemesi tamamlanmıştır. Çorabın taban kısmının yarısına kadar "V" şeklinde birbirine paralel verev şeklinde sıralama yapılmıştır. Çorabın konç kısmı baklava dilimi örneği yapılarak içerisine mavi renkte işlenen aynı motifler tekrar edilmiş bu motiflerin her biri ayrı ayrı dokunmuş olan artı motifiyile kombin edilirken kırmızı renkte olan göz motifiyile bezenmiştir.

Görsel 10: Iğdır / Tuzluca İlçesi Yün Çorap Dokuma (Tuzluca / Merkez- Rabia Karta Arşivi).

Dokuma Çorabın Tanımı: Çorapta ağırlıklı olarak siyah, beyaz renkler kullanılmıştır. Örne çorabın burun kısmı altı adet küpe motifi yerleştirilerek çalışılmıştır. Çorabın burun kısmının alt bölümü v şeklinde verev çizgilere yer verilmiştir. Örne çorabın saya kısmı ortadan ayrılacak şekilde haroşa örneği yapılmıştır. Çorabın saya kısmını ikiye ayıran haroşa örneğinin her iki tarafı simetrik bir şekilde v şeklini alan balıksırtı örneği dokunulmuştur.

4. Yöntem

Araştırma kapsamında değerlendirilen Tuzluca yöresine ait 10 adet yün çorap dokuması tespit edilmiştir. Çalışmada, yöre dokuma el sanatları üzerine literatür taraması yapılmış elde edilen bilgiler doğrultusunda araştırma modeli nitel araştırma modeli olarak tespit edilmiş ve mevcut olan dokuma yün çorapları üzerine detaylı inceleme yapılmış, fotoğrafları çekilmiş, dokuma da kullanılan dokuma şekli, örgü tekniği, kullanılan motifler, renkler, kompozisyon özellikleri ve nakışların çizimleri çalışmaya eklenmiştir.

5. Bulgular

Tuzluca'da çorap dokuma sanatıyla ilgili alan taraması yapılmıştır. Yapılan alan taraması sonucunda birbirinden farklı nakışlardan dokunan 10 çeşit yün çorap dokuması elde edilmiştir. Bu çorap dokumaları yün malzeme ile dokunmuş olup üzerinde yer alan nakışların dokuma esnasında renkli ipler vasıtasıyla yapıldığı tespit edilmiştir. Nakışlarda genellikle koçboynuzu motifi, nazar motifi, bereket motifi, kurtağzı motifi kullanılmış olup bazı çorap dokumalarda kırmızı ve mavi renk ile renklendirme yapılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Iğdır ili Tuzluca ilçesi Doğu Anadolu Erzurum-Kars güzergâhında bulunan Iğdır'a bağlı ilçedir. İpek yolu geçiş güzergâhında bulunan ilçe kurulduğu günden beri gerek tabiat dokusu gerekse bünyesinde barındığı Tuzluca mağarası ile dikkatleri üzerine çekmektedir. Tuzluca ilçesinin geçim kaynaklarından birini oluşturan küçükbaş hayvancılık nedeni ile hayvanların yünlerinden elde edilen yün ipliklerle dokuma sanatında önemli bir yer teşkil etmektedir.

Araştırma konusunu oluşturan Tuzluca ilçesi yün çorap dokuma sanatında yöre halkının zevk ve beğenileri doğrultusunda farklı nakışlarda yün çoraplar yer almıştır. Yün çoraplar diz üstü ve diz altı şeklinde dokunmuştur. Yöreyle ait olan çorap dokuma sanatında 10 farklı çorap dokuma tespit edilmiş, dokumaların künyeleri ve çizimleri ile birlikte çalışmaya eklenmiştir. Çorap dokumada nazar motifi, kurtağzı motifi, küpe motifi, eli belinde motifi, bereket motifi gibi

motifler tercih edilmiştir. Genellikle siyah renk ile verilen nakışların orta alanlarında kırmızı ve mavi renginde verildiği tespit edilmiştir.

Tuzluca ilçesinde dokunan çorapların ham malzemesi yündür. Yünler bükülerek iplik haline getirildikten sonra dokuma yapılmaktadır. Çorap dokuma genellikle beş şiş ile dokunmaktadır. Bazı nakışlar çorap dokunurken yapıldığı gibi bazı nakışlarda dokuma bittikten sonra çorabın üzerine iğne yardımı ile işlenmektedir.

Yörede dokunan çoraplar, gelin çorapları, damat çorapları, çocuk çorapları, kadın çorapları ve erkek çorapları gibi birçok kategoriye ayrılmaktadır. Özellikle damat çorapları, gelin çorapları ve genç kız çoraplarında nakış ve renklendirme görülürken kadın çorapları, çocuk çorapları ve erkek çorapları daha sade yahut basit nakıştan ibarettir.

Tuzluca ilçesinde yün çorap dokuma daha çok kırsal kesimde görülmektedir. Yörede bulunan yün çorap dokuma o yörenin kültür hafızasıdır. Zamana meydan okuyan çorap dokuma sanatı gittikçe azalmaktadır. Bu konuda gerekli adımların atılması için çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına ve araştırmacılara büyük görevler düşmektedir.

Beyanlar

Yazarın Katkıları: Birinci yazar %50, ikinci yazar %50 katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Telif Hakkı Beyanı: CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Destekleyen Kuruluşlar: Çalışmada destekleyen kuruluşlar bulunmamaktadır.

Etik Onay ve Katılımcı Onayı: Çalışma etik onay ve katılımcı onayı gerektirmemektedir.

İntihal Beyanı: Bu makale intihal programıyla taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.

YZ Araçlarının Kullanımı: Yazarlar, bu makalenin oluşturulmasında Yapay Zekâ (YZ) araçlarını kullanmadığını beyan etmektedir.

Kaynaklar

- Akpınarlı, H. F. (1995). *El örgüsü çorapların teknik, desen, renk ve kullanım özellikleri*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akpınarlı, F. (2022). Doğu Anadolu Bölgesi geleneksel çorap örücülüğünde motif özellikleri. *Hars Akademi Uluslararası Hakemli Kültür Sanat Mimarlık Dergisi*, 5(Özel Sayı 3), 17-25.
- Barışta, H. Ö. (1986). Türk el sanatlarından el örgüsü çoraplar. *Erdem*, 2(6), 867-886.
- Çolak, A., & Çolak, M. D. (2020). Konya - Karapınar ilçesi geleneksel çorap örücülüğü. *Folklor Akademi Dergisi*, 3(4), 235-243.
- Diyarbakırlı, N. (1972). *Hun sanatı*. Millî Eğitim Bakanlığı Kültür.
- Gürcüm, B. H., & Çifçi, A. (2017). Kayseri el örgü çorapları üzerine etnografik bir araştırma. *Akademik Sanat*, 2(4), 10-29.
- Karatay, S. K., & Oyman, N. R. (2017). Aksaray ilinde çorap ve patik örücülüğü. *Journal of Awareness*, 2(3S), 103-116.
- Özbel, K. (t.y.). *El sanatları I Anadolu çorapları*. Kılavuz: IX.

Taner, N. (1983). Bir kültür ögesi olarak çoraplardaki nakışların halkbilimsel önemi üzerine düşünceler 1. *Türk Folkloru*, (46), 12-13.

Tonus, E., & Kaynar, H. (2023). Sivas Merkez, Hafik / Yeniköy ve Yıldız beldesi geç dönem el örgüsü çorap ve patiklerin değerlendirmesi. *Arış Dergisi*, (22), 4-27.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1: Örçün Barışta

Görsel 2: Rabia Karta, Molla Kamer Köyü

Görsel 3: Rabia Karta, Molla Kamer Köyü

Görsel 4: Rabia Karta, Yaylacık Köyü

Görsel 5: Rabia Karta, Aliköse Köyü

Görsel 6: Rabia Karta, Güllüce Köyü

Görsel 7: Rabia Karta, Aslanlı Köyü

Görsel 8: Rabia Karta, Karabulak Köyü

Görsel 9: Rabia Karta, Tuzluca / Merkez

Görsel 10: Rabia Karta, Tuzluca / Merkez

